Programmaplan Ruimte voor de Stad 2024-2026

Concept
Versie 02-07-2024

1 Aanleiding

Met "Amsterdam: bouwen aan buurten van de toekomst" legt Amsterdam een ruimtelijke ontwikkelstrategie neer voor de periode tot 2035. Hiermee maken we de Omgevingsvisie 2050 concreet voor de middellange termijn in de gebiedsontwikkeling. In het kader van de inspraak op de Concept Ontwikkelstrategie spraken veel partijen hun waardering uit voor de gekozen lijn maar stellen ze ook vragen ten aanzien van het realiseren van woningbouwplannen en bijbehorende investeringen in deze context. Daarom heeft het College door middel van de Bestuursopdracht Ruimte voor de Stad opdracht gegeven richting te geven aan de uitvoering van de agenda van de Ontwikkelstrategie 2035.
Inzet hierbij is om de ontwikkeling van 7500 woningen per jaar mogelijk te maken met realistische voorstellen voor ontwikkellocaties, met een zo groot mogelijke meerwaarde voor de stad en inzichtelijk te maken wat hierbij de randvoorwaarden zijn.

Het gaat in de Ontwikkelstrategie niet alleen om de bouw van nieuwe woningen. Tegelijk willen we de grote opgaven oppakken waar veel buurten in de stad de komende jaren voor staan. Denk aan het tegengaan van kansenongelijkheid, het verduurzamen op het gebied van energie en het waterbestendig maken van bestaande buurten. Amsterdam kiest daarom voor locaties die het meerkernige karakter van de stad versterken en voor het verbeteren van kwetsbare buurten in de omgeving van deze kernen. Door terughoudender te zijn dan in de voorgaande periode met het opstarten van transformatielocaties, zorgen we ook voor behoud van ruimte voor bedrijvigheid en stadsverzorgende functies voor de stad.

Dit betekent dat de gemeente meer in de bestaande stad aan de slag gaat met gebiedsontwikkeling. Hierbij gebruiken we nieuwe manieren om bewoners en gebruikers te betrekken bij het opstellen van plannen (samen stad maken) en ontwikkelen we nieuwe (financiële) instrumenten voor ontwikkeling. Dit maakt het tevens mogelijk om bestaande infrastructuur en voorzieningen beter te benutten en versterken.

Meerkernige ontwikkeling vraagt erom dat plannen nog nadrukkelijker dan voorheen in een stedelijke en regionale context worden bezien. Meer focus op bestaande buurten maakt dat we een nieuwe fase van stedelijke vernieuwing ingaan waarbij 'samen stad maken' een vanzelfsprekend onderdeel wordt van de aanpak. Daarnaast vraagt de groei van de stad om bovenplanse sturing en monitoring op bredere stedelijke doelen. Onder andere op de behoefte aan bedrijfsruimte in de stad.

Vanaf 2016 heeft het programma Ruimte voor de Stad gestuurd op het aanvullen van de planvoorraad, het starten van projecten (Fase 1 Plaberum en daarvoor) en op de daaruit voortkomende stedelijke opgaven. Het programma organiseerde de uitvoering van de vorige Ontwikkelstrategie, Koers 2025. In de periode van Koers 2025 zijn ruim 62.000 woningen in aanbouw genomen en zijn de mogelijkheden in ontwikkelgebieden als het Schinkelkwartier en Haven-Stad verkend.
Net als toen worden er op basis van de ontwikkelstrategie nieuwe plannen voorbereid. Met deze bestuursopdracht geeft het college opdracht om het programma Ruimte voor de Stad een vervolg te geven en vanuit één plek in de organisatie de realisatie van de ontwikkelstrategie, voor te bereiden, te coördineren en te monitoren.

Met de Ontwikkelstrategie geeft Amsterdam niet alleen een nieuwe impuls aan het voorbereiden van ruimtelijke plannen maar legt de stad ook andere accenten in de ontwikkeling van de stad. De ambitie voor een complete stad met vitale buurten vraagt om verbreding van de ambtelijke betrokkenheid en uitbreiding van het instrumentarium, met name op de sturing van projectoverstijgende opgaven. In dit programmaplan schetsen we deze opgave en geven we aan hoe dit te organiseren.

2 Doel en Resultaat

Doel
Door middel van het programma Ruimte voor de Stad stuurt Amsterdam op:

- een planvoorraad waarmee langjarig de bouw van 7500 woningen mogelijk wordt gemaakt (Ambitie Coalitieakkoord)
- de ambitie om vitale buurten in een complete stad te maken (Omgevingsvisie 2050).
- Coördinatie en overzicht rondom het opstarten van nieuwe projecten voor gebiedsontwikkeling

Resultaat
Hiermee organiseren we de uitvoering van de Ontwikkelstrategie 'Amsterdam: bouwen aan buurten van de toekomst' met als onderdelen:

- Verkennen en opstarten nieuwe plannen tbv aanvullen planvoorraad met 20.000 woningen voor de periode tot en met 2035
- Monitoring en sturing op aan gebiedsontwikkeling gerelateerde stedelijke ambities en bovenplanse opgaven
- Invulling geven aan nieuwe fase van stedelijke vernieuwing met bijbehorend instrumentarium
- Invulling geven aan de ambitie van samen stad maken
- Versterken van regionale afstemming bij ontwikkelingen, specifiek binnen de agglomeratie.

Scope en relatie andere trajecten
Met het programma Ruimte voor de Stad stuurt Amsterdam op de uitvoering en concretisering van de Omgevingsvisie richting de inzet in gebiedsontwikkeling. Bredere beleidsuitwerkingen van de Omgevingsvisie die betrekking hebben op de hele stad worden afgestemd via de beleidstafel. In het aanjagen en monitoren van de uitvoering van de Omgevingsvisie speelt het programma Levende Omgevingsvisie een belangrijke rol. Vanuit Ruimte voor de Stad wordt een bijdrage geleverd aan dit programma en zitting genomen in de projectgroep.
Met het Programma Samen Stadmaken verkent Amsterdam de strategische keuze uit de Omgevingsvisie voor Samen Stadmaken en adviseert zij hierop aan gemeentelijke trajecten. Het Programma Samen Stadmaken is geen onderdeel van Ruimte voor de Stad maar zal wel betrokken worden bij participatievragen in verschillende onderdelen van het werkprogramma Ruimte voor de Stad.

3 Producten

De afgelopen periode is door middel van verschillende planvormen al invulling gegeven aan bovengenoemde opgaven. Binnen het programma Ruimte voor de Stad organiseren we eenduidigheid in deze planvormen, opdrachtgeverschap en afstemming hiertussen.
Hiervoor worden de volgende productgroepen ontwikkeld:

- *Ruimtelijke verkenningen* gericht op het verkennen en verder uitwerken van mogelijkheden voor ontwikkeling op middellange termijn.
- *Regionale verkenningen* waarbinnen met agglomeratiegemeenten gemeentegrens overstijgende vraagstukken worden uitgewerkt.
- *Principenota's en -besluiten*, gericht op het opstarten en coördineren van nieuwe plannen en aanvullen van de planvoorraad
- *Integrale opgavekaarten*, gericht op het monitoren van ruimtevragers en stedelijke ambities in verschillende windrichtingen
- *Gebiedsgerichte Omgevingsprogramma's* gericht op het bieden van de benodigde bovenplanse kaders en het sturen op bovenplanse opgaven
- *Thematische verkenningen*, gericht op het verdiepen van projectoverstijgende vraagstukken bijvoorbeeld op het gebied van verdichting van bestaande buurten.
- Door middel van *jaarlijkse voortgangsrapportages* wordt de voortgang op de ambities uit de ontwikkelstrategie gemonitord.
- Door middel van interne en publieke *bijeenkomsten en congressen* delen we de voortgang op de verschillende onderdelen van het programma en voeren we een structureel gesprek over de ontwikkeling van de stad.

Samenhang Producten
De verschillende producten uit Ruimte voor de Stad volgen elkaar op en voeden elkaar. Omdat er gewerkt wordt in de bestaande stad met hierin veel dynamiek is het niet mogelijk de producten helemaal volgordelijk op te stellen. Nieuwe initiatieven en externe factoren zorgen ervoor dat opgaven groter of kleiner kunnen worden of dat er eerder of juist later een verkenning naar een gebied nodig is.
Opgaven en kansen worden in beeld gebracht door middel van ruimtelijke verkenningen (voor gebiedsontwikkeling) regionale verkenningen (mbt regionale opgaven) en Integrale Opgavenkaarten (bovenplanse ruimtevragers). Door middel van Gebiedsgerichte Omgevingsprogramma's worden hierin keuzes gemaakt en kaders meegegeven. Thematische verkenningen onderzoeken opgaven die op meerdere plekken in de stad spelen en vragen om een gecoördineerde analyse en inzet. Wanneer de andere producten daar aanleiding toe geven wordt door middel van Principebesluiten planvorming opgestart voor concrete locaties.

Bijlage 2 bevat een preciezere productomschrijvingen per productgroep.

4 Organisatie

4.1 Bestuurlijke aansturing en besluitvorming

Bestuurlijk opdrachtgever is de wethouder Ruimtelijke Ordening. Het BT Leefomgeving fungeert als gremium voor het voorleggen van interbestuurlijke dilemma's.
Niet alle producten worden bestuurlijk voorgelegd en vastgesteld. In ieder geval GOP's, Principebesluiten en Voortgangsrapportages worden (via verantwoordelijk wethouder) ter besluitvorming voorgelegd aan het college en ter kennisname aangeboden aan de Raadscommissie RO. Regionale Verkenningen worden besproken met de wethouder Ruimtelijke Ordening. Wanneer daar aanleiding toe is worden ook andere producten aan het (stadsdeel)bestuur voorgelegd.

4.2 Ambtelijke sturing

Ambtelijk opdrachtgever is het Hoofd Strategie, Ruimte en Duurzaamheid.
Ambtelijk opdrachtgever is voorzitter van een kernteam van opdrachtgevers. Het opdrachtgeverschap voor stedelijke Principebesluiten, Gebiedsgerichte Omgevingsprogramma's, Integrale opgavenkaarten en ruimtelijke verkenningen (pre-plaberum) en Regionale verkenningen is hier georganiseerd. Hier wordt in samenhang gestuurd op de producten die invulling moeten geven aan aanvulling planvoorraad en bovenplanse sturing. Kleinere, door stadsdelen aangestuurde, Principebesluiten gaan ter kennisname langs Ruimte voor de Stad.
Verkennen en uitwerking van thematische vraagstukken ligt primair bij verantwoordelijke beleidsdiensten. Programma Ruimte voor de Stad biedt een logische plek voor afstemming en agendering van deze producten en bespreking van dilemma's tussen beleidsambities.

Voor de Sturing op stedelijke en thematische producten wordt gebruik gemaakt van het strategisch MT R&E met uitnodiging van de directeur MV. Hier worden de voortgangsrapportage en de belangrijkste producten afgestemd en bestuurlijke dilemma's voorbereid.
Voor de sturing op ruimtelijke producten (GOP's, IOK's, Ruimtelijke Verkenningen en Principebesluiten) worden stuurgroepen per windrichting ingericht met naast de relevante beleidsdirecties ook vertegenwoordiging vanuit het stadsdeel. In een aantal gebieden in de stad betreft het een continuering van de huidige Stuurgroepen voor de GOP's. Regionale Verkenningen en GOP's gaan ter kennisname mee naar het MT R&E.

4.3 Werkorganisatie

Dagelijkse aansturing is in handen van de programmamanager Ruimte voor de Stad. Per productgroep (zie hoofdstuk 3) is er een coördinator. Programmamanager is tevens voorzitter van het programmateam. Hier vindt voorbereiding van besluitvormingen en afstemming plaats met betrokken directies: R&D (inclusief vertegenwoordiger duurzaamheid), V&OR, G&O, EZ, Wonen, MV en vertegenwoordiging stadsdelen. Het programmateam wordt ondersteund door een programmasecretaris, projectmedewerker en communicatieadviseur.

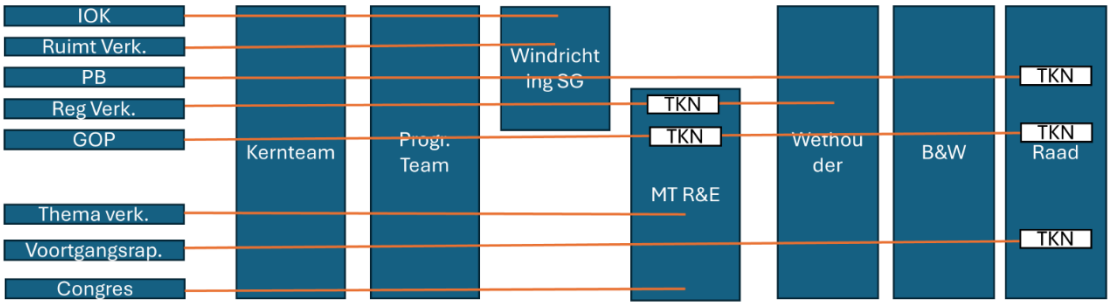

5 Planning en mijlpalen

Het programma Ruimte voor de Stad kent een jaarlijkse cyclus waarin we eind van het jaar in een Voortgangsrapportage rapporteren over de voortgang en de prioriteiten voor het komende jaar bepalen. Voorafgaand en als input op de voortgangsrapportage vindt een Stadmakerscongres plaats waarin onderdelen van het programma met de stad worden besproken.
Het programma gaat na het zomerreces van 2024 in de nieuwe vorm van start. Om voldoende tijd te hebben om projecten op te starten wordt pas eind 2025 de eerste voortgangsrapportage opgesteld. Het werkprogramma uit dit programmaplan (zie Hoofdstuk 8) bevat dan ook de werkzaamheden voor 2024 en 2025. Hierin zijn de verschillende uitwerkingsopgaven in de tijd gezet.

6 Communicatie

6.1 Intern

Een groot aantal collega's wordt in meer of mindere mate betrokken bij Ruimte voor de Stad. Voor de buitenwereld zijn we 1 gemeente Amsterdam. Daarom moeten we intern hetzelfde beeld en verwachtingen hebben bij de uitwerking van de Ontwikkelstrategie. Communicatiedoelstellingen hierbij zijn dan, dat de betrokken partijen binnen de gemeente:

- Weten wat het mandaat is van het programma (vanuit college)
- Weten wat het programma inhoudt, wie er in het programmateam zitten en wat de scope is van het programma.
- De bredere context kunnen overzien en daardoor hun eigen werk kunnen plaatsen binnen die bredere context.
- Weten wat de verhouding is tussen de ontwikkelstrategie en projecten/gebiedsprogramma's
- Weten wat ze wanneer van elkaar kunnen verwachten (rollen en verantwoordelijkheden) en effectief samenwerken om de gezamenlijke doelstelling te realiseren
- Ophalen wat vanuit collega's belangrijk is/ waar op te letten
- Gemeenschappelijk beeld bij mate van invloed (meepraten, meedenken, meebeslissen) en mandaat realiseren.
- Voor SSM: binnen gemeente weten betrokken partijen elkaar te vinden en kennen elkaars taken en verantwoordelijkheden hierin

Middelen

- Kick-off bijeenkomst over inhoud ontwikkelstrategie en programma Ruimte voor de Stad – najaar 2024
- Intranetpagina over het programma. Met daarop de achtergrond (waarom) van het programma, wat het programma wil bereiken, wat we vanuit het programma willen gaan doen, wie er in het programmateam zitten. De intranetpagina wordt ontsloten via: Cluster Ruimte en Economie (sharepoint.com). Deze bevat een contentkalender met mijlpalen en producten.
- Mail/nieuwsbrief voor de verschillende partijen over voortgang/ontwikkelingen
- Attenderen op intranetpagina dmv: intranetbericht, mail, verwijzing vanuit presentatie, verschillende MT mails (EZ, V&OR, etc.), enz.

6.2 Extern

Communicatie in projecten (samen stadmaken)

Met de ambitie voor Samen Stadmaken wordt ook de communicatie in projecten belangrijker. Hoe we dit doen verschilt per opgave en gebied. In de productomschrijvingen wordt ingegaan op hoe per productgroep een plek wordt gegeven aan de ambitie tot samen stadmaken. Deze worden in de verschillende plannen van aanpak concreet gemaakt. Daarbij gaan we in op:

- Stakeholders en hun belangen
- Hoe houden we rekening met de verschillende belangen

- Uitgangspunten, zoals transparantie: open communicatie en het belang van de gemeente benoemen en het proces uitleggen.
- Hoe willen we communiceren: kernboodschap, welke middelen zetten we in en wat is onze tone of voice
- Wat zijn mogelijke risico's van negatieve publiciteit

Communicatie over projecten
Rondom bestuurlijke besluitvorming van projecten vindt communicatie plaats. We informeren de stad zo goed mogelijk over de stappen die gezet zijn, wat het besluit betekent en wat de vervolgstappen zijn. Primaire middel hierin is de gemeentelijke projectpagina.

7 Dekking en middelen

Vanuit Coalitiemiddelen Gebiedsontwikkeling zijn er middelen beschikbaar voor de in deze bestuursopdracht samengebrachte producten inclusief een bescheiden programmaorganisatie. Voor de periode daarna zal opnieuw naar de begroting en de dekking van het programma gekeken moeten worden. Voor het komende jaar worden de middelen als volgt ingezet.

Activiteit	2024	
	aantal	budget
Afronding Ontwikkelstrategie		5.1, 2, b
Programmakosten RvdS incl Voortgangsrapportage		
Thematische Verkenningen		
Ruimtelijke Verkenningen		
Specifiek Haven-Stad		
Regionale Verkenningen		
Principebesluiten		
Gebiedsgerichte Omgevingsprogramma's		
Integrale Opgavenkaarten		
Congres Samen Stadmaken		
Totaal budget	5.1, 2, b	

8 Werkprogramma 2024-2026

Het Werkprogramma Ruimte voor de Stad is opgebouwd uit de verschillende productgroepen (zie paragraaf 3) en bestaat naast de uitwerkingsopgaven uit de Ontwikkelstrategie uit reeds lopende projecten binnen de productgroepen. Nieuwe ontwikkelingen en voortschrijdend inzicht kunnen leiden tot aanpassingen in het werkprogramma. Het eerste werkprogramma beslaat de periode tot 2026. Op basis van de eind 2026 op te leveren voortgangsrapportage wordt een nieuw werkprogramma opgesteld.

Het werkprogramma bestaat uit twee delen:

Deel 1 Per windrichting in de stad worden producten omschreven
Deel 2 Toelichting thematische verkenningen

Deel 1 Inzet per windrichting

8.1 Noord

Producten:
Ontwikkelscenario's; ruimtelijke verkenning; principenota's en -besluiten, regionale verkenning

Ontwikkelscenario's (2024)
In Noord is de afgelopen jaar veel gebouwd en veel projecten lopen ook de komende jaren nog door. Op de schaal van het stadsdeel wordt aan Noord gewerkt via de Aanpak Noord. In het kader van de Aanpak Noord worden in samenwerking met Red Amsterdam Noord verschillende ontwikkelscenario's voor Noord gemaakt. Ruimte voor de stad is hierbij betrokken.

Waterkaart IJ (2024), update Integrale Opgavenkaart Noord
Pm – Kaart met ruimtegebruik op het IJ, productgroep IOK. In 2021 is een Integrale Opgavenkaart Noord opgesteld. Sindsdien zijn verschillende ruimteclaims gewijzigd en projecten in uitvoering gebracht. De Integrale Opgavenkaart wordt geüpdate met meest actuele informatie.

Ruimtelijke Verkenning(en) (2025) (eventueel uitmondend in GOP)
De gebiedsgerichte verkenning voor de strategische zone Kerngebied Noord wordt pas na dit traject opgestart in 2025 of later. Dit hangt af van de uitkomsten van de participatie die momenteel plaatsvindt binnen deelgebieden in de Banne (Klipperbuurt) en De Kleine Wereld (Salvatorkerk). Tevens wordt momenteel gekeken of de in het kader van de aanpak Ontwikkelbuurten opgestelde Principenota's voor deze buurten nog voldoen. Op basis hiervan wordt de balans opgemaakt en gekeken wat een goede insteek is voor aanpak in stadsdeel Noord. Hierbij worden de uitkomsten van het scenariotraject betrokken.

Principenota's en –besluiten (2025)

Het geagendeerde ruimtelijke perspectief Melkweg-Oostzanerwerf dat zou kunnen leiden tot een mogelijke principenota en -besluit wordt in samenhang met Havenstad opgesteld.

Regionale verkenning Zaan IJ (2024)
Hier speelt de ontwikkeling van Haven-Stad en de Achtersluispolder inclusief mogelijk op te starten planvorming voor de Shipdocklocatie, maar ook de versterking van de sociaalmaatschappelijke positie van bewoners in bestaande wijken zoals Tuindorp Oostzaan, Molenwijk en Poelenburg. Van cruciaal belang hiervoor is het gezamenlijk werken aan de bereikbaarheid, met als speerpunten de Zaan-IJ-verbinding, de Westbrug over het IJ en de Dam-tot-Dam fietsroute. Als gevolg van de transformatie van bedrijventerreinen kijken we in dit gebied ook naar herhuisvesting en een intensiever gebruik van die bedrijventerreinen. De keuze om voor de periode van deze ontwikkelstrategie af te zien van transformatie van delen van het Cornelis Douwesgebied, is hierin een belangrijk element. De recente fasering van ontwikkeling van de Achtersluispolder, biedt mogelijkheden voor bedrijven om in dit deel van de regio actief te blijven.

8.2 Zuidoost

Producten Zuidoost
Gebiedsgericht Omgevingsprogramma; ruimtelijke verkenningen; principenota's en -besluiten, IOK

Ruimtelijke Verkenningen (2024)
In Zuidoost liggen drie strategische zones waar we met behulp van ruimtelijke verkenningen tot perspectieven voor ontwikkeling willen komen. Resultaten uit de verkenningen kunnen worden opgenomen in het GOP. Het GOP traject biedt ook de mogelijkheid om participatie en samen stad maken rond de verkenningen te organiseren. De exacte scope van de verkenningen worden in overleg met het projectteam GOP Zuidoost geformuleerd omdat er ook voor de ontwikkeling van het GOP studies worden uitgevoerd. Voor de hand ligt een verkenning van een of meerdere van de in de Ontwikkelstrategie aangewezen strategeische zones rondom knoop Duivendrecht, knoop Holendrecht en het kerngebied Zuidoost.

Gebiedsgericht Omgevingsprogramma (2024)
Op dit moment wordt er een gebiedsgericht omgevingsprogamma voor Zuidoost opgesteld

Principenota's en -besluiten (2024)
Nader te bepalen iom GOP Zuidoost
- Garage Gouden Leeuw
- Hoptille

Regionale Verkenning Amsterdam-Duivendrecht-Diemen-Almere (start 2025)
De omgeving rondom station Duivendrecht biedt mogelijkheden voor verdere ontwikkeling tot stationskwartier. Een deel van de opgave ligt in het verbeteren van Venserpolder op Amsterdams grondgebied. Een bredere opgave is met de ontwikkeling aan de andere zijden van het station en de verbindingen met de Nieuwe Kern in Ouder-Amstel. Hierbij moeten we op lange termijn rekening houden met het mogelijk aanlanden van de IJmeerverbinding (of Lelylijn) richting Diemen, IJburg en Almere. In dit gebied spelen ook vraagstukken ten aanzien van de intensivering van bedrijventerreinen en kwaliteitsverbetering van de Diemerscheg. Ook hier moet rekening gehouden worden met bodemdaling.

IOK Zuidoost (2024)
Binnen de IOK Zuidoost worden de ruimtevragers in het stadsdeel Zuidoost en de stedelijke zone van Amstelstation tot AMC (inclusief gemeente Diemen en Ouder-Amstel) in beeld gebracht alsmede de mogelijkheden om aan gemeentelijke normen op het gebied van sport, groen en maatschappelijke voorzieningen te voldoen.

8.3 Oost

Producten Oost: *Ruimtelijke Verkenning*

Ruimtelijke Verkenning Stationskwartier Amstelstation (2024)
In Oost ligt één strategische zone. *Strategische zone Stationskwartier Amstelstation*
Momenteel wordt de directe omgeving van het Amstelstation vernieuwd. In navolging daarop ontwikkelen we samen met de buurt een breder perspectief op het stationskwartier Amstelstation en de vernieuwing van de omliggende buurten. Aandachtspunten zijn de woonkwaliteit en het voorzieningenniveau.

De eerste stap voor deze ruimtelijke verkenning is echter niet ruimtelijk. Vanwege de ambitie om samen met de buurt een perspectief op stellen is het vormgeven van een proces op dit te gaan doen de eerste stap. Hierbij hoort ook het overzicht krijgen van alle lopende trajecten en de historie van planvorming in alle betrokken buurten. Kortgezegd gaat het hier om overzicht krijgen in de stand van zaken van alle planvorming in de verschillende vanuit verschillende belanghebbende zoals de gemeente, woningcorporaties en ontwikkelende partijen of grond en gebouw eigenaren.

Parallel hieraan wordt een ruimtelijke verkenning uitgevoerd. De ruimtelijke verkenning heeft als doel om met behulp van ontwerpend onderzoek en verschillende ruimtelijke varianten te komen tot een gedragen perspectief op het gehele stationskwartier. In dit perspectief worden potentiële nieuwe ruimtelijke projecten gedefinieerd die via het plaberum later kunnen worden opgestart.

8.4 Zuid

Ruimtelijke Verkenningen Zuid (2024)
Voor de verdichting Buitenveldert is het voorstel in 2025 een Gebiedsgericht Omgevingsprogramma op te stellen en hier in 2024 een aantal voorbereidende werkzaamheden voor op te starten. De voorbereidende werkzaamheden bestaan uit het opstellen van aantal verkenningen. Op dit moment wordt gedacht aan een verkenningen naar verschillende Perspectieven voor Buitenveldert en aan verkenning naar het Erfgoed irt tot verdichting. Dit wordt in afstemming met stadsdeel Zuid nader uitgewerkt in een plan van aanpak.

Gebiedsgericht omgevingsprogramma Buitenveldert (2025)
Na afronding van de verkenningen wordt gestart met opstellen van een GOP voor Buitenveldert waarin vanuit breder perspectief de kaders voor ontwikkelprojecten worden opgesteld.

Principenota en -besluit RAI (2024)
Voor de ontwikkeling van de RAI wordt een principenota opgesteld. Dit is een lopend project.

Regionale Verkenning Amstelveenlob (start 2024)
Met de ontwikkeling van het gebied rondom station Zuid tot internationale knoop, ontstaat een nieuwe dynamiek in het zuidelijk deel van de agglomeratie. Ontwikkeling en potentiële verdichting langs de assen tussen Amstelveen, Buitenveldert, Zuidas en Zuid, bieden mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering, maar vragen ook om zorgvuldige afstemming. Met deze ontwikkeling worden ook de scheggen belangrijker. Zowel in de Westeinderscheg als de Amstelscheg ligt een grote landschappelijke opgave, te beginnen met het verbeteren van de overgangen tussen stad en landschap en het vergroten van de waterbergingscapaciteit in de omliggende polders om het hoofdwatersysteem te ontlasten.

Regionale Verkenning Corridor Hoofddorp-Zuidas (start 2025)
Met de ambitie voor het doortrekken van de Noord/Zuidlijn komt het gebied tussen Schiphol en de Zuidas nog centraler in de regio te liggen. Momenteel heeft het gebied vooral een groene en economische invulling en maken grote delen van het gebied onderdeel uit van de gemeentelijke Hoofdgroenstructuur. De dynamiek en druk die de nieuwe verbinding in het gebied met zich meebrengt mag niet leiden tot verdere verrommeling. Daarom moeten we gezamenlijk kijken hoe we de kwaliteit van het gebied kunnen verbeteren. Een belangrijke overweging hierin is dat het gebied tussen de A4 en de Nieuwe Meer zodanig zettingsgevoelig is dat nieuwbouw tot hoge toekomstige kosten leidt om de ontwikkeling in stand te houden. Zelfs als er nu adequate klimaatadaptieve maatregelen worden getroffen, betekent dit dat er door hier te bouwen kosten worden afgewenteld op de toekomst.

8.5 Nieuw West

Gebiedsgericht omgevingsprogramma Nieuw West (afgerond 2024)
Momenteel wordt de laatste had gelegd aan het GOP Nieuw-West. Dit GOP bevat ruimtelijke kaders, richtlijnen en projectvoorstellen

Principenota's en –besluiten (2024)
Calandlaan-Lelylaan
Op basis van voorstellen uit de Ontwikkelstrategie en het GOP wordt een principefase gestart voor het project Calandlaan-Lelylaan.

Tuinen van West
Op basis van voorstellen uit de Ontwikkelstrategie en het GOP wordt een principefase gestart voor het project Tuinen van West inclusief het sportpark Ookmeer.

8.6 Havenstad

NB

Procesmatig afhankelijkheid van governance Haven-Stad in hoeverre acties ook binnen dit programmaplan moeten benoemd
Inhoudelijk afhankelijk van afstemming programmaorganisatie waarop in te zetten.

8.7 Haven

Gebiedsgericht Omgevingsprogramma Haven
Voor de Haven wordt een Gebiedsgerichte omgevingsprogramma opgesteld.

Totaal overzicht per producttype:

Principenota's en besluiten
- RAI
- Lelylaan-Calandlaan
- Tuinen van West
- Gouden Leeuw/Hoptille
- Ntb: Haven-Stad

GOPS
- Nieuw West (gereed)
- Zuid Oost (in uitvoering)
- Buitenveldert (2025)
- Haven (in uitvoering)

IOKS
- Zuidoost (gereed)
- Waterkaart IJ (gereed)
- Update IOK Noord (2024)

Ruimtelijke Verkenningen
- Zuid Oost (2x)
- Buitenveldert (2x)
- Stationskwartier Amstelstation
- Haven (?)

Regionale Verkenningen
- Zaan IJ (2024)
- Amstelveenlob (2024)
- Amsterdam Diemen Duivendrecht Almere (2025)
- Zuidas Schiphol Hoofddorp (2025)

*ontwikkelscenarios Noord

Deel 2 Thematische Verkenningen

Gezinsvriendelijke Stad (2024)
Door de druk op de woningmarkt is het steeds lastiger voor gezinnen om een passende woning in de stad te vinden. Het aandeel gezinnen in de huishoudenssamenstelling neemt dan ook af. Dit terwijl buurten juist gebaat zijn bij een evenwichtige leeftijdsopbouw en gezinnen een belangrijke rol spelen in de sociale cohesie in de stad. Bovendien is de stad met al heer diversiteit en culturele en educatieve mogelijkheden een fantastische plek om op te groeien. Tegelijkertijd veranderen woonvoorkeuren, verplaatsingspatronen en voorzieningengebruik en zijn gezinnen steeds vaker anders samengesteld dan traditioneel het geval was. In deze uitwerking kijken we hoe moderne stadsgezinnen hun dagelijks leven vormgeven en organiseren en hoe we hier als stad op in kunnen spelen.

Verkenning stadsranden (2025)
Door de keuze voor een meerkernige ontwikkeling te koppelen aan een kwaliteitsimpuls van de koppen van de scheggen en stadsparken, worden de overgangen tussen stad en land nadrukkelijker onderdeel van de stedelijke ontwikkeling, ook in termen van waterhuishouding. Een recente studie van het PBL constateerde dat de potentiële kwaliteiten van stadsranden in Amsterdam onderbenut waren. In deze verkenning onderzoeken we de stedenbouwkundige randvoorwaarden voor een goede overgang tussen stad en landschap

Beleidsuitwerking optoppen (2024)
Uit een eerste inventarisatie van Onderzoek, Informatie en Statistiek (OIS) blijkt de potentie voor optoppen als mogelijkheid voor het toevoegen en uitbreiden van woningen in de stad. In deze uitwerking evalueren we recente voorbeelden en onderzoeken we de mogelijkheden voor verschillende typen bebouwing op stedenbouwkundige, juridische en procesmatige aspecten. Indien wenselijk en noodzakelijk worden voorstellen gedaan voor het wegnemen van barrières en het faciliteren van initiatieven. De inzichten zijn input voor projecten waarbinnen we de mogelijkheden van optoppen gaan onderzoeken

Uitwerking ruimte voor vitale functies (start 2024)
In deze ontwikkelstrategie zijn enkele locaties benoemd als kansrijk voor het ontwikkelen van stedelijke functies op het gebied van logistiek, mobiliteitstransitie en energietransitie. In deze verkenning nemen we stappen naar een verdere invulling en programmering van deze locaties en mogelijkheden voor koppeling met opgaven op het gebied van groen, sport, vrije ruimte en cultuur.

Ruimte voor zorg (start 2024)
Mede als gevolg van de vergrijzing neemt de behoefte aan zorg in de stad de komende jaren toe. Tegelijkertijd verandert de manier waarop zorg georganiseerd en verleend wordt. Dit zal de benodigde ruimte voor zorg doen toenemen en heeft consequenties voor de spreiding van zorg in de stad. Bijvoorbeeld voor Leven Lang Thuisflats waar oudere Amsterdammers passende zorg kunnen krijgen. De komende periode worden de referentienormen voor maatschappelijke voorzieningen geactualiseerd. Op basis van de kwantitatieve inzichten die dit oplevert zal gekeken worden hoe hiervoor in de stad ruimte te vinden is. Nieuwe Ontwikkelvormen

Uitwerking ruimte voor productie en maakindustrie (2025)
Amsterdam wil ook in de toekomst ruimte blijven bieden aan productieve bedrijven en de maakindustrie. Een aantal grotere industriële bedrijven met zwaardere milieucategorieën

verhoudt zich slecht tot een met woningbouw verdichtende stad. In de praktijk zien we dat het ook voor kleinere, minder overlastgevende bedrijven lastig is in gemengde stedelijke milieus een plek te vinden. De afgelopen jaren heeft de gemeente om dit te bevorderen een aantal maatregelen genomen en met verschillende formules geëxperimenteerd. In deze uitwerking zetten we op een rij wat er op dit gebied in de stad al gebeurt en hoe we ruimte voor productieve bedrijven en de maakindustrie in de gemeente kunnen borgen. We kijken onder andere naar de korrel van menging, welke bedrijfssectoren haalbaar en wenselijk zijn, welke type bedrijven in de stad moeten zitten, en hoe de businesscase voor het realiseren van productieve ruimtes kan worden bevorderd. Er wordt bijvoorbeeld gekeken naar betaalbaarheid per bedrijfssector en -type, (aanvullend) instrumentarium en (extra) investeringen die nodig zijn om menging en intensivering mogelijk te maken.

Ruimtelijke strategie vernieuwing onderwijsvastgoed (2025)
De komende jaren moeten we een groot aantal schoolgebouwen vernieuwen. In deze verkenning onderzoeken we hoe we deze vernieuwing kunnen koppelen aan maatschappelijke voorzieningen; bijvoorbeeld als ruimte voor ontmoeting en ontwikkeling in de wijk. Ook kijken we in hoeverre we de vernieuwing kunnen koppelen aan woningbouw, bijvoorbeeld voor leraren.

Handelingsperspectief externe veiligheid gevaarlijke stoffen (2024)
Met de inzet op het ontwikkelen van stationskwartieren komen meer woningen en publieksvoorzieningen rondom het spoor te liggen. Met name waar dit routes voor gevaarlijke stoffen betreft, betekent dit een potentiële vergroting van risico's voor de externe veiligheid. Binnen deze verkenning onderzoeken we welke maatregelen op stedelijk en projectniveau mogelijk zijn en in hoeverre deze bij de beoogde ontwikkelingen noodzakelijk zijn.

Verkenning ruimtelijke impact circulaire economie (2024)
Amsterdam heeft grote ambities op het gebied van de circulaire economie. Uit een recente studie van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) bleek dat de ruimtevraag op bedrijventerreinen hierdoor met wel 40% kan toenemen. Deze toename is o.a. afhankelijk van consumptiegedrag en verduurzaming van het productieproces. Amsterdam verkent het ruimtebeslag van de circulaire economie op stedelijke bedrijventerreinen en in buurten.

Verkenning beheer en onderhoudsopgave zuid en zuidoostflank (2024)
Uit een eerste inventarisatie van de onderhoudsopgaven voor de middellange termijn blijken er vanaf 2030 vooral in het zuiden en zuidoosten van de stad kansen te liggen om grote onderhoudswerken te koppelen aan verbetering en verdichting. Om goede uitspraken te kunnen doen op projectniveau (exacte locatie en type onderhoudswerkzaamheden) is verdere detaillering en daarmee een verdiepingsslag nodig van de inventarisatie. De uitkomst van deze verkenning geeft meer inzicht in waar en in welke mate werk-met-werk mogelijk is en kan gebruikt worden bij bovenplanse investeringsafwegingen.

8.8 Voortgangsrapportage

Jaarlijks wordt de gemeenteraad door middel van een Voortgangsrapportage op de hoogte gesteld van de voortgang van het programma. Hierin geven we inzicht in de inspanningen vanuit het programma (principebesluiten, verkenningen, etc), geven we inzicht op in hoeverre we op koers liggen voor de gestelde doelen ten aanzien van woningbouw en complete stad met vitale

buurten. Daarnaast besteden we aandacht aan de ontwikkelingen in de stad die van invloed zijn op deze ambities en stellen we op basis daarvan een werkprogramma voor het komende jaar op. Dit doen we vanaf 2025.

8.9 Bijeenkomsten en symposia

Samen Stadmakenconferentie 2024 en 2025
ntb

Internationaal symposium meerkernige ontwikkeling (2025)
De verschuiving naar een meerkernige ontwikkeling en een steviger inzet op de versterking van bestaande buurten, heeft implicaties voor de manier waarop we aan de ruimtelijke ontwikkeling van de stad werken. Hiertoe bekijken we succesvolle ontwikkelingen uit het verleden en recente projecten. Daarnaast zetten we onze Europese en internationale netwerken in om te leren hoe andere steden dit doen. In 2025 brengen we dit samen in een in het kader van Amsterdam 750 jaar te organiseren internationaal symposium.

Bijlage 1 Overzicht gremia

Gremium	**Rol**	**bezetting**	**frequentie**	**Fase van bespreking**
Kernteam	Opdrachtgeverschap voor programma en producten	Ambtelijk opdrachtgever, programmamanager, programmasecretaris, coördinatoren productgroepen, vertegenwoordiging G&O en duurzaamheid[1]	Tweewekelijks	PvA, tussenversie, concept eindproduct
Programmateam	Afstemming producten tbv besluitvorming en afhankelijkheden	R&D, V&OR, G&O, EZ, Wonen, MV en vertegenwoordiging stadsdelen	zeswekelijks	PvA, Concept eindproduct
Strategisch MT R&E	Sturing stedelijke producten: Voortgangsrapportage en complexere beleidsproducten en bestuurlijke dilemma's	Reguliere bezetting MT aangevuld met directeur MV	Ntb op basis van productenstroom	Concept eindproduct
Stuurgroep per windrichting	Sturing Ruimtelijke producten: GOP's, IOK's, Ruimtelijke Verkenningen, Principebesluiten	R&D, V&OR, G&O, stadsdelen (incl Zuidas en programma Haven-Stad)	Ntb op basis van productenstroom	PvA, tussenversie, concept eindproduct

[1] afhankelijk van doorontwikkeling organisatie R&D moet gekeken worden of perspectief van duurzame transities voldoende in kernteam vertegenwoordigd is.

Bijlage 2: productomschrijvingen

Product Verkenning

In het kader van Ruimte voor de Stad worden twee type verkenningen uitgevoerd. Dat zijn thematische verkenningen en de gebiedsgerichte verkenningen. Beide type verkenningen hebben als belangrijk uitgangspunt dat ze erop gericht zijn om meer kennis te vergaren over ruimtelijke of programmatische keuzes die te maken zijn. De verkenningen worden hieronder nader omschreven. Het is voor beide type denkbaar dat onderdelen extern worden uitbesteed.

Thematische Verkenning
Een thematische verkenning is een korte studie en onderzoek naar een specifiek thema dat van belang is voor een evenwichtige groei van de stad. In de verkenning wordt een onderwerp dat op meerdere plekken in de stad speelt nader gedefinieerd en wordt ruimtelijke en programmatische impact van een thema in beeld gebracht en uiteengezet. De verkenning schetst mogelijke oplossingen en vervolgstappen. Een verkenning wordt doorgaans uitgevoerd door een compact projectteam en heeft een gemiddelde doorlooptijd van een half jaar tot een jaar. Bij thematisch verkenningen wordt vaak samengewerkt met beleidsdirecties waar het thema van de verkenning aan raakt of in bredere zin belegd is. Daarbij is het uitgangspunt cofinanciering. Een verkenning wordt niet bestuurlijk vastgesteld maar kan uiteindelijke wel leiden tot het aanpassen of opstellen van kaders of beleid. Dit is afhankelijk van de uitkomst van de verkenning en de mogelijk impact die thema heeft op andere thema's. Het gemiddelde budget van een thematische verkenning is 50.000EU.

De resultaten van verschillende thematische verkenningen worden jaarlijks met elkaar in verband gebracht en in samenhang bekeken. De conclusies en inzichten die hieruit voort komen worden onderdeel van de voortgangsrapportage die ook jaarlijks gemaakt worden.

De verkenning bestaat doorgaans uit de volgende onderdelen:

- Inleiding
- Theorie
- Onderzoek (methode ntb)
- Programmatische en Ruimtelijke Vertaling naar Amsterdam
- Ontwerpoplossingen
- Raakvlakken andere thema's (positionering)
- Conclusies en vervolgstappen

Opdrachtgever	Hoofd Strategie R&D (eventueel icm opdrachtgever andere beleidsdirectie)
Coördinator	Coordinator thematische verkenningen
Opdrachtnemer	Team Nieuw Opgave
Partners	Beleidsdirecties
Budget	Ca. [redacted] 5.1, 2, b per stuk
Besluitvorming	Niet bestuurlijk; Ruimte voor de Stad

Participatie/Samen Stad Maken	Nee, resultaten wel onderdeel gesprek met de stad in Stadmakerscongres (uitzonderingen mogelijk)

Ruimtelijke Verkenning
Een ruimtelijke verkenning is een integrale ruimtelijke en programmatische verkenning naar een specifiek ruimtelijk afgebakend gebied. In de verkenning wordt ontwerpend onderzocht wat er mogelijk is een gebied qua ruimtelijke oplossingen wanneer we verschillende ruimtelijke opgaven tegelijk proberen op te lossen in één gebied. Welke methodes en technieken worden toegepast kan per gebied en opgave verschillen maar doorgaans worden verschillende varianten en scenario's onderzocht. Een gebiedsgerichte Verkenning heeft een integraal karakter en een gemiddelde doorlooptijd van 9 maanden tot een jaar. Voor het opstellen van een gebiedsgerichte verkenning is een integraal projectteam noodzakelijk en samenwerking met het gebiedsteam van R&D en het stadsdeel. Een ruimtelijke verkenning heeft twee mogelijke doelstellingen;
1. de verkenning kan worden gebruikt als input voor een gebiedsgerichte omgevingsprogramma of 2. de verkenning kan worden gebruikt om de mogelijkheden te verkennen voor een concreet gebiedsontwikkelingsproject dat het plaberum kan gaan doorlopen.

Het gemiddelde budget van een ruimtelijke verkenning hangt af van de grootte van het gebied. Voor wat grotere complexere gebieden ligt het budget al snel op 80.000 tot 120.000EU maar het is ook goed mogelijk voor kleinere gebieden verkenningen te doen voor kleinere budgetten.

Externe expertise
Het is het goed mogelijk om expertise van externe bureau's (stedenbouw/landschap) in te zetten door hen te vragen verkenningen voor ons te doen. De samenhang tussen verschillende verkenningen bewaakt het programma en de coördinator.

De verkenning bestaat doorgaans uit de volgende onderdelen:

- Inleiding en doelstelling formuleren (input GOP? Plaberum?)
- Analyse gebied
- Analyse opgaven en onderzoek raakvlakken tussen opgaven
- Ontwerpend onderzoek (methode ntb)
- Voorkeurs ontwerpoplossingen
- Conclusies en vervolgstappen

Opdrachtgever	Hoofd Strategie R&D
Coördinator	Coordinator Ruimtelijke Verkenningen
Opdrachtnemer	Team Nieuw Opgaven
Partners	R&D strategie-, gebieds-en flankenteams, stadsdeel
Budget	ntb
Besluitvorming	Niet bestuurlijk: Ruimte voor de Stad
Participatie/Samen Stad Maken	Ja en resultaten onderdeel maken gesprek met de stad (ev dmv GOP)

Product Integrale Opgavenkaart

Naast woningbouw is er voldoende ruimte nodig voor werkgelegenheid, zorg-, sport-, kunst- en cultuurvoorzieningen, kwalitatief groen en infrastructuur. Het is belangrijk om alles wat de stad nodig heeft in samenhang te plannen en ontwikkelen, zodat het ruimte biedt aan alle functies die horen bij een complete stad. Met de groei van de stad en de ambities die we hebben als stad, is het inpassen van alle ruimteclaims met voldoende ruimtelijke kwaliteit een uitdaging. De door de raad vastgestelde Amsterdamse referentienormen voor maatschappelijke voorzieningen (2018) helpen bij het borgen van niet-woonfuncties bij de gebiedsontwikkeling, gebaseerd op een inschatting van de behoefte van bewoners. Daarbij maken we onderscheid tussen buurtvoorzieningen en bovenwijkse voorzieningen. Bovenwijkse voorzieningen zijn voorzieningen die meer bewoners dan alleen die van een wijk bedienen. Ze hebben vaak een grotere omvang en andere ruimtelijke eisen dan buurtvoorzieningen. Dat maakt inpassing complexer. Maar, deze voorzieningen horen in een complete stad. Er zal dan ook afgewogen moeten worden waar deze functies hun beslag krijgen en welke andere programmatische ambities daarvoor eventueel moeten wijken. Daarnaast vraagt de groei van de stad om aanvullende functies zoals werkgelegenheid, energie- en nutsvoorzieningen en infrastructuur. In de Integrale Opgavenkaart wordt per windrichting (vaak een stadsdeel) een overzicht gemaakt welke ruimteclaims horen bij een complete stad, met de vraag of en hoe deze passen, en welke er missen.

Doel:
De IOK is een neutraal instrument. Het monitort of en hoe de gebiedsontwikkeling voldoet aan de gemeentelijke kaders met betrekking tot voorzieningen en of er zo nodig bijgestuurd moet worden. Er is geen besluitvorming in de IOK opgenomen. Doel van de Integrale Opgavenkaart is om:

- Inzicht te geven in de ruimteclaims gerelateerd aan de groei per windrichting tot 2050
- Antwoord te geven op de vraag of de woningbouwplannen voldoen aan de (door de raad) vastgestelde referentienormen voor een complete stad
- Laten zien hoe deze zijn in te passen (op locatie en in de tijd)
- Onderbouwen waar en hoe ruimteclaims elkaar in de weg zitten waardoor mogelijk dilemma's ontstaan in de ontwikkeling per windrichting
- Ondersteunen bij het maken van integrale ruimtelijke afwegingen
- Aangeven over welke onderwerpen bestuurlijke besluitvorming gewenst is, bijvoorbeeld in het Gebiedsgerichte Omgevingsprogramma

Context:
Daarnaast is het IOK onderdeel van een systeem van instrumenten zoals de Omgevingsvisie 2050, Ontwikkelstrategie 2035, GOP's. De IOK wordt gebruikt als input voor beleidskeuzes in het GOP.
Er zijn IOK's opgesteld voor stadsdeel Noord, Nieuw-West en Zuidoost. Deze worden eens per jaar geüpdatet: zijn er nieuwe of gewijzigde woningbouwplannen, ruimteclaims, thema's?

Inhoud:
De IOK bestaat uit bestaande voorzieningen en de nieuwe ruimteclaims gerelateerd aan:

- Woningbouwplannen (met bijbehorende woonmilieus)
- Groen en water
- Sport
- Onderwijs, jeugd en zorgvoorzieningen
- Kunst en cultuur
- Economie
- Mobiliteit

- Energie-en nutsvoorzieningen

Stappen:
De IOK wordt doorgaans opgesteld aan de hand van de volgende processtappen:
- Inventariseren huidige situatie, staand beleid en woningbouwplannen
- Opstellen stapelkaart: alle ruimteclaims gestapeld
- Uitdiepen van ruimteclaims en in de tijd zetten
- Analyse stapelkaart en strategische plekken aanwijzen met concurrerende ruimteclaims
- Eindproduct met conclusies, aanbevelingen en samenvattende kaartenset

Doorontwikkeling IOK:
Het vergaren van alle projectinformatie en ruimteclaims is een tijdrovend proces. De informatie is niet op een centrale plek te vinden maar verspreid over verschillende directies (en teams/projecten) en wordt aangeleverd in verschillende media (pdf's, excels, online, mails). Er wordt gewerkt aan een digitale projectmonitoringstool waarmee met een standaardmethode gerekend en getekend kan worden en de informatie uit verschillende projecten efficiënter wordt verzameld op één toegankelijke plek. Met deze digitaliseringslag is monitoring van de referentienormen binnen de gebiedsontwikkeling ook gedetailleerder mogelijk, wat kan leiden tot gerichtere conclusies en aanbevelingen over sturingsthema's per windrichting en deelgebied

Link naar producten:
Integrale Opgavenkaart Noord:
https://openresearch.amsterdam/nl/logon?p=%2Fnl%2Fpage%2F97077%2Fintegrale-opgavenkaart-noord

Integrale Opgavenkaart Nieuw-West:
https://openresearch.amsterdam/nl/page/95892/integrale-opgavenkaart-nieuw-west

Planning:
- Integrale Opgavenkaart Zuidoost: pm (zomer 2024), inclusief interactieve overzichtskaart met ruimteclaims i.s.m. Lokatieloket
- Update IOK Noord (loopt)
- IOK Haven-Stad?

Opdrachtgever	Hoofd Strategie R&D
Coördinator	Coördinator Integrale Opgavenkaarten
Opdrachtnemer	Team Duurzame Beleidsrealisatie
Partners	R&D gebieds- en flankenteams, MV, Sport &Bos, G&O, V&OR, D h id
Budget	5.1, 2, b
Besluitvorming	Niet bestuurlijk; Ruimte voor de Stad
Participatie/Samen Stad Maken	Nee